

Magdalena Woźniak-Miszewska

Atrakcyjność inwestycyjna Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego w percepcji bezpośrednich inwestorów zagranicznych

Edukacja Humanistyczna nr 2 (29), 179-187

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Magdalena Woźniak-Miszewska
Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP
w Szczecinie

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA SZCZECIŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO W PERCEPCJI BEZPOŚREDNICH INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH

Podstawowe zagadnienia inwestycji zagranicznych

Brak zgodności badaczy co do treści paradygmatu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) sprawia, że istniejące wyjaśnienia teoretyczne zjawiska są bardzo zróżnicowane, co w dużym stopniu utrudnia możliwość kumulacji wiedzy i sprawia, że brak jest syntetycznej i wyczerpującej definicji. Rozbieżności opinii naukowców można ująć w dwóch skrajnościach: z jednej strony BIZ są przejawem racjonalnej postawy przedsiębiorstw, które wobec niedoskonałości rynku prowadzą w ten sposób działalność optymalizującą alokację zasobów, a z drugiej są narzędziem eksploatacji jednych krajów przez drugie¹. W niniejszym opracowaniu za wzorcową przyjęto definicję bezpośrednich inwestycji zagranicznych według OECD², uzupełnioną rozważaniami J.H. Dunninga, W. Janasza i M. Goryni, gdzie BIZ to element międzynarodowego przepływu kapitału, kategoria inwestycji rzeczowych, tworzących substancję materialną (tereny, budowle, maszyny etc.), dokonywanych przez rezydenta jednego kraju w przedsiębiorstwie innego kraju z zamiarem sprawowania długotrwałej kontroli i osiągnięcia trwałej korzyści, przy czym BIZ wiążą się też z transferem technologii, doświadczenia, umiejętności organizacyjnych, menedżerskich, marketingowych i innych, będąc ostatnią fazą procesu umiędzynarodawiania przedsiębiorstw, przyjmując najczęściej formy *greenfield* lub

¹ M. Gorynia, *Strategie zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007, s. 96.

² Wzorcowa definicja Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. OECD) podaje, że BIZ jest kategorią międzynarodowych inwestycji dokonywaną przez rezydenta jednego kraju (osobę prawną, inwestora bezpośredniego, firmę matkę, korporację transnarodową), z zamiarem sprawowania długotrwałej kontroli i trwałej korzyści, w przedsiębiorstwie innego kraju (firma córka lub przedsiębiorstwo bezpośredniej inwestycji). Przez długotrwałą kontrolę rozumie się długoterminowe relacje inwestora bezpośredniego oraz przedsiębiorstwa pośredniej inwestycji i istotny poziom oddziaływania, dający inwestorowi bezpośredniemu efektywny głos w zarządzaniu przedsiębiorstwem inwestycji. Trwała korzyść wskazuje na długookresowy związek pomiędzy przedmiotem inwestycji a inwestorem, który posiada znaczący wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem. 10% zaangażowania kapitałowego inwestora w przedsiębiorstwie pośredniej inwestycji to minimalny próg, by uznać inwestycję za BIZ. Zobacz: I. Ostrowska, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w EWG*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1988, s. 15.

*brownfield*³, podejmowanych przez przedsiębiorstwo zagraniczne na podstawie określonych motywów, w założonych celach. Ważną kwestią jest to, czy eksporter kapitału ma i chce sprawować kontrolę nad zagranicznym przedsiębiorstwem. Z formalnego punktu widzenia sprawowanie takiej kontroli umożliwia posiadanie przynajmniej 51% wartości akcji zagranicznego przedsiębiorstwa. W praktyce, wobec dużego rozdrobnienia akcji, częste są przypadki, że inwestorzy zagraniczni posiadają jedynie około 10% akcji, co i tak daje im kontrolę nad całym przedsiębiorstwem.

W międzynarodowych przepływach kapitału z jednej strony chodzi o obroty kapitałem pożyczkowym, a z drugiej – kapitałem produkcyjnym. *Kapitał pożyczkowy* to wymieniane w skali międzynarodowej wkłady gotówkowe oraz różnego rodzaju papiery wartościowe, z wykluczeniem akcji. *Kapitał produkcyjny* natomiast występuje w obrocie międzynarodowym w postaci *zagranicznych inwestycji bezpośrednich* lub tak zwanych *inwestycji portfelowych (portfolio)*. Istota inwestycji produkcyjnych sprowadza się do dokonania nakładów kapitału w przedsiębiorstwach zagranicznych w celu ich uruchomienia od podstaw (inwestycja typu *greenfield*) albo ich zakupu w części lub w całości (inwestycja typu *brownfield*). W przypadku gdy inwestorowi zagranicznemu chodzi jedynie o utrzymanie dywidend od akcji przedsiębiorstw zagranicznych, wtedy nie mówi się o sprawowaniu kontroli nad przedsiębiorstwem, lecz ma się do czynienia z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi typu *portfelowego*, które polegają na zakupach akcji oraz innego rodzaju papierów wartościowych zagranicznych przedsiębiorstw produkcyjnych/usługowych, celem uzyskania określonych dochodów, które zazwyczaj są przesyłane do kraju macierzystego w formie procentów i dywidend. W praktyce trudno jest rozróżnić inwestycje portfelowe od bezpośrednich, stąd w statystykach przyjmuje się 10% udział w kapitale jako minimum kwalifikujące inwestycję jako BIZ, a o niższym udziale jako portfelową⁴.

Atrakcyjność inwestycyjna obszarów metropolitalnych

Zdolność do pozyskiwania bezpośrednich inwestycji zagranicznych nierozzerwalnie łączy się z pojęciem *atrakcyjności inwestycyjnej*, definiowanej jako kombinacja korzyści lokalizacji (obszar metropolii i regionu) możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym ma działalność ta miejsce. Korzyści te określane są jako *czynniki lokalizacji*⁵, a o *atrakcyjności danego terenu decyduje ich zestaw*⁶. *Za sprawą globalizacji dostępność tradycyjnych czynników lokalizacji przedsiębiorstw w skali regionu czy kraju jest zbliżona, niemniej jednak przedsiębiorstwa dokonują wyborów lokalizacyjnych, co świadczy o różnicowaniu atrakcyjności inwestycyjnej poszczególnych krajów, regionów i obszarów metropolitalnych*⁷.

³ M. Woźniak-Miszewska, *Mezoekonomia transgraniczna przedsiębiorstw. Studium bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju regionów ekonomicznych*, Difin, Warszawa 2012, s. 35.

⁴ UNCTAD, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na świecie i w Polsce: tendencje, determinanty i wpływ na gospodarkę*, red. M. Olifrowicz, Ministerstwo Gospodarki i UNCTAD, Warszawa 2002, s. 13-14.

⁵ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2005, s. 9-10, [w:] *Atrakcyjność klastrów dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, Zaszty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej, SGH, nr 20, Warszawa 2006, s. 8.

⁶ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007, s. 9-14.

⁷ J. Chądzyński, A. Nowakowska, Z. Przygodzki, *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, CeDeWu, Warszawa 2007, s. 109.

Analizy J.C. Marandona wskazują na trzy typy lokalizacji postrzeganych przez inwestorów zagranicznych jako atrakcyjnych inwestycyjnie:

- 1) *punktowe miejsca lokalizacji*: porty morskie, lotniska, parki przemysłowe i ich bliskie otoczenie,
- 2) *liniowe miejsca lokalizacji*: granice państw, szlaki komunikacyjne (jak podaje B. Domański, ponad 50% inwestycji zagranicznych w Polsce zlokalizowanych jest w odległości 15-30 km od sieci planowanej autostrad w kraju, również na terenach wiejskich)⁸,
- 3) *strefowe miejsca lokalizacji*: aglomeracje i inne ośrodki miejskie⁹ (B. Domański podaje, że prawie 70% kapitału zagranicznego w przemyśle w Polsce ulokowane jest w największych metropoliach)¹⁰.

G. Benko wymienia sześć zewnętrznych czynników lokalizacji decydujących o jej atrakcyjności, odgrywających najważniejszą rolę w procesie wyboru lokalizacji inwestycji wykorzystującej zaawansowane technologie:

- 1) *siła robocza* (kapitał ludzki),
- 2) *uniwersytety i instytucje badawcze*,
- 3) *uroda pejzażu i warunki życia*,
- 4) *infrastruktura transportowa*,
- 5) *usługi i polityczny klimat działalności gospodarczej*,
- 6) *korzyści aglomeracji*¹¹.

Analizy P. Staniewicza i W. Dziemianowicza wskazują, że atrakcyjność inwestycyjna obszarów metropolitalnych w największym stopniu zależy od:

- 1) *wielkości miasta*,
- 2) *położenia względem największych ośrodków miejskich*,
- 3) *położenia względem zachodniej granicy Polski*¹².

Kształtowaniem atrakcyjności inwestycyjnej oraz ogólnego klimatu dla biznesu zajmują się władze miasta i regionu, starając się przyciągać nowych inwestorów i nie dopuszczać do relokacji przedsiębiorstw już istniejących, ułatwiając im rozwój. Miasta, wygrywając konkurencję o kapitał zaangażowany w innowacyjne przedsięwzięcia, zwiększają swoją dynamikę rozwoju gospodarczego, przyczyniając się jednocześnie do rozwoju najbliższego regionu, w którym funkcjonują, a co za tym idzie – kraju. Konkurencję tę wygrywają w skali światowej tylko niektóre układy terytorialne. Te, które przegrywają, spychane są na pozycje wykonawcze, uzyskując dostęp jedynie do gałęzi przemysłu o znacznie niższym poziomie innowacyjności w porównaniu z wąską grupą centrów nowoczesności i wysokich technologii. Rośnie więc rola najsilniejszych

⁸ B. Domański, *Kapitał zagraniczny w przemyśle Polski. Prawidłowości rozmieszczenia, uwarunkowania i skutki*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2001, [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004, s. 33.

⁹ J.C. Marandon, *Auslandsinvestoren: Räumliche Verleilung und räumliche Auswirkung von ausländischen Industriensiedlungen in Belgien, Frankreich, Suditalien und in der Bundesrepublik Deutschland*, Ferdinand Schoningh, Paderborn 1983, [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004, s. 32.

¹⁰ B. Domański, *Kapitał zagraniczny w przemyśle...*, op. cit., [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne...*, op. cit., s. 33.

¹¹ G. Benko, *Geografia technopolii*, PWN, Warszawa 1993, [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne...*, op. cit., s. 24-26.

¹² W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004, s. 36-37.

ogni układu przestrzennego – wielkich miast, będących centrami życia naukowego, siedzibami instytucji finansowych, administracyjnych oraz wyspecjalizowanych usług. Tylko niektóre obszary położone z daleka od wielkich miast są w stanie sprostać ich konkurencji o napływ kapitału zagranicznego. Są to takie układy przestrzenne, które niejako posiadają cechy wielkich miast, a więc przede wszystkim są dobrze skomunikowane, oferują dobre warunki życia i pracy, będąc jednocześnie ośrodkami innowacji¹³.

Szczeciński Obszar Metropolitalny jako przedmiot badań

Zgodnie z definicją Europejskiej Sieci Obserwacyjnej Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej ESPON (ang. *European Spatial Planning Observation Network*) w Polsce wyróżnia się osiem tzw. MEOW (*Metropolitalne Europejskie Obszary Wzrostu*), w tym jako najmniejszy w naszym kraju Szczeciński Metropolitalny Obszar Wzrostu¹⁴. Region Metropolitalny Szczecina, Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM), położony jest w południowo-zachodniej części Morza Bałtyckiego jako obszar aglomeracyjny pomiędzy Hamburgiem i Trójmiastem i znajduje się poza głównymi obszarami koncentracji ludności oraz kapitału swojego kraju. Szczecin jest najbardziej oddaloną od Warszawy stolicą województwa w Polsce, otoczoną przez tereny o wyraźnej tendencji depopulacyjnej. O wiele bliżej miasta niż Warszawa znajdują się trzy ważne metropolie światowe – Berlin, Hamburg i Kopenhaga. Połączenie Szczecina z europejskim systemem autostrad oraz najkrótsze połączenie promowe ze Skandynawią dają dużo lepszą dostępność komunikacyjną do Europy Zachodniej i Skandynawii niż do reszty kraju. Ponadto Szczecin jest lepiej dostępny z terenów położonych na zachód niż na wschód od miasta, a wejście Polski do Unii Europejskiej i przystąpienie do układu z Schengen otworzyło przed nim nowe możliwości rozwojowe. Miasto stanowi północny biegun rozwoju pogranicza Polski i Niemiec, pełniąc funkcję bramową w stosunku do Niemiec i Skandynawii, a geograficzne położenie Szczecina wyznacza obszar jego oddziaływania na terytorium Polski i Niemiec.

Szczeciński Obszar Metropolitalny to Szczecin oraz powiązane z nim otaczające go bezpośrednio polskie gminy. Obejmuje on swoim zasięgiem, prócz Szczecina, również Stargard Szczeciński, Police, Goleniów, Gryfino, Kołbaskowo, Dobrą, Kobylankę, Stare Czarnowo i Nowe Warpno. Ponadto SOM coraz silniej wkracza na stronę niemiecką – przeprowadzanie się Polaków za granicę i codzienne dojazdy do pracy w Szczecinie¹⁵.

Ideą przyświecającą utworzeniu Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego było podjęcie działań, które w konsekwencji doprowadzić miały do wzmocnienia związków między Szczecinem a obszarami przyległymi, do wypracowania i wdrożenia spójnego systemu urbanizacji, zintegrowania sieci transportowej, łączności oraz wzmocnienia kapitału społecznego. Pociągać to za sobą miało wzrost gospodarczy, zmniejszenie negatywnych skutków migracji (szczególnie ludzi młodych, aktywnych i wykształconych), a także uruchomienie procesu zapobiegania peryferyzacji miasta

¹³ Ibidem, s. 27.

¹⁴ J. Szlachta, J. Zaleski, *Konferencja w Szczecinie pt.: „SOM w kontekście Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i KPZK oraz zmian polityki spójności UE”*, 11 grudnia 2009 roku, www.som.szczecin.pl [1.03.2013].

¹⁵ *Studium integracji polskiej części pogranicza Polski i Niemiec*, IPPON, 3.3. *Transgraniczny Region Metropolitalny Szczecina – ponadregionalny ośrodek rozwoju*, grudzień 2012, s. 121, www.bip.lubuskie.pl [1.03.2013].

i regionu¹⁶. Współpraca Szczecina z sąsiednimi gminami umożliwia realizowanie wspólnej polityki rozwoju przestrzennego w zakresie: lokalizacji i budowy tras ciągów komunikacyjnych, wdrażania programów renowacji, rewitalizacji, poprawy bezpieczeństwa jakości zamieszkania, lokalizacji terenów rekreacyjnych, ochrony krajobrazu, infrastruktury technicznej, a także lokalizacji terenów przemysłowych i składowych¹⁷.

W świetle analiz J. Szlachty i J. Zaleskiego do głównych zewnętrznych przesłanek rozwoju Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego zaliczyć należy:

- 1) unikalne położenie, w porównaniu z innymi metropoliami Polski, nad Bałtykiem, na południe od najbardziej innowacyjnego obszaru w Europie, w pobliżu europejskiej metropolii – Berlina;
- 2) obszar oddziaływania metropolii wychodzący poza granice Polski;
- 3) SOM znajduje się w obszarze zderzenia się polskich i niemieckich koncepcji rozwoju pogranicza, czasem stojących w sprzeczności, wielości konkurencyjnych koncepcji niemieckich i niezbyt jasnych koncepcji po polskiej stronie (wyjątkiem jest inicjatywa korytarza transportowego CETC), silnych, historycznych powiązań infrastrukturalnych i gospodarczych z Berlinem i obszarem północno-wschodnich Niemiec, sąsiaduje z najsłabszym landem niemieckim;
- 4) otwarty niemiecki rynek pracy dla Polaków nie pozostaje bez znaczenia dla dostępności, ceny i jakości zasobów ludzkich Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego;
- 5) SOM posiada słabe powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne z Warszawą i innymi polskimi ośrodkami wzrostu;
- 6) odrzańska oś rozwoju i odrzański transgraniczny obszar gospodarczy jako potencjalna szansa rozwoju (europejska droga wodna).

Z powodu przedstawionych powyżej przesłanek recepty rozwoju wypracowane w innych metropoliach, również polskich, niekoniecznie są przydatne i niekoniecznie przynoszą spodziewane efekty w Szczecinie. Analizy J. Szlachty i J. Zaleskiego pokazują, że w latach 2000-2006 Zachodniopomorskie było najwolniej rozwijającym się województwem w Polsce, jedynym, którego pozycja względem całej Unii Europejskiej mierzona poziomem PKB na mieszkańca pogorszyła się (wszystko to jeszcze przed załamaniem się kompleksu stocznioowego). Wspomniani naukowcy tłumaczą to brakiem międzynarodowych liderów biznesowych, zbyt jednostronną strukturą gospodarczą oraz peryferyjnym położeniem w stosunku do reszty kraju. Co więcej, w latach 2000-2006 Szczecin był najwolniej rozwijającym się podregionem metropolitalnym typu NUTS III (mierzone dynamiką PKB na mieszkańca), ponaddwukrotnie wolniej niż inne podregiony metropolitalne. Co więcej, autorzy badań mówią nawet o zapaści rozwojowej miasta Szczecina¹⁸.

Z analiz J. Hozera, M. Doszynia, Ch. Lisa i D. Rozkruta wynika, że brak większych sukcesów w przyciąganiu inwestycji zagranicznych do Szczecina i okolic nie pozostaje

¹⁶ Misja Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, Kierunki działania SSOM na 2011 r., Załącznik do Uchwały Walnego Zebrania Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego z siedzibą w Szczecinie, www.som.szczecin.pl [1.03.2013].

¹⁷ www.szczecin.eu/invest/oferta_inwestycyjna/obszar_metropolitalny [1.03.2013].

¹⁸ J. Szlachta, J. Zaleski, SOM w kontekście Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i KPZK oraz zmian polityki spójności UE, 11 grudnia 2009 roku, Szczecin, materiały konferencyjne 2009, www.som.szczecin.pl [1.03.2013].

bez wpływu na rozwój regionu i jego stolicy, gdyż dystans dzielący ten region i jego stolicę od najlepszych w kraju stale się powiększa. Szczecin, największe miasto województwa i jego centrum gospodarcze, niestety nie jest lokomotywą gospodarczą regionu, ciągnącą jego wyniki do góry. Wręcz przeciwnie, można stwierdzić, że wyniki Szczecina „dopasowują się” do słabych wyników województwa. Ponadto zarówno region, jak i miasto Szczecin reagują z pewnym opóźnieniem na rozwijającą się w kraju koniunkturę. Sytuację na rynku pracy niekorzystnie charakteryzuje nie tylko stopa bezrobocia, która rośnie w tempie wyższym od przeciętnego w Polsce, ale także przeciętne zatrudnienie w przemyśle¹⁹.

J. Szlachta i J. Zaleski postulują, że Szczeciński Obszar Metropolitalny musi się pozbyć syndromu przeszłości i nostalgii za odbudową potęgi przemysłu stocznioowego. Uwarunkowania techniczne, hydrograficzne i ekonomiczne wskazują, że szanse na to są niewielkie w konkurencji z Azją. Wzorem poszukiwań rozwiązań i modelu wzrostu obszaru powinny być duże miasta stocznioowe Europy i OECD (np. Liverpool, Auckland), które już ten etap restrukturyzacji mają za sobą. Delimitacja SOM powinna być możliwie szeroka i abstrahująca od istniejących historycznie podziałów granicznych. Wymienieni autorzy analiz wskazują, że SOM to doskonały pilotaż transgranicznej aglomeracji miejskiej będącej wspólnym projektem Polski i Niemiec dla Komisji Europejskiej.

W niektórych województwach już w latach 2007-2013 w Regionalnych Programach Operacyjnych zidentyfikowano priorytety dotyczące obszaru metropolitalnego (np. w Małopolsce). Założenie, aby taki kompleksowy priorytet pojawił się w RPO województwa zachodniopomorskiego po roku 2013, jest jak najbardziej słusznym kierunkiem wydatkowania funduszy unijnych, tym bardziej że zakłada się wydanie 70% alokacji na priorytety lizbońskie, a obszar metropolii wydaje się najefektywniejszym miejscem na ich wydanie²⁰.

Cel i metody analiz inwestycji zagranicznych w obszarze metropolitalnym

Podmiotami przeprowadzonych w 2011 roku analiz uczyniono grupę bezpośrednich inwestorów zagranicznych zarejestrowanych w bazie REGON Urzędu Statystycznego w Szczecinie (sekcja PKD 2007 – C – *Przetwórstwo przemysłowe*, zatrudnienie od 9 pracowników, stan na 31.10.2009 roku) oraz okolicznościową próbę 8 projektów inwestycyjnych obsługiwanych przez Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2005-2010. Z łącznej liczby 242 podmiotów do badania w Szczecinie, Goleniowie i Stargardzie zaproszono 118 firm, z czego uzyskano odpowiedzi od 39 (33% zwrotów). Na Szczecin przypadło 21 z 91 (23% zwrotów), Stargard 9 z 21 (42,8% zwrotów) i Goleniów 9 z 16 (56,2% zwrotów) uzupełnionych kwestionariuszy.

Podczas badania bezpośrednich inwestorów zagranicznych ze Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego zastosowano *metody jakościowe*. W procesie badawczym zastosowano *kwestionariusz wywiadu* oraz *kwestionariusz ankiety* (w języku polskim i angielskim). Wywiady były ustrukturalizowane i przeprowadzone w większości

¹⁹ J. Hozer, M. Doszyń, Ch. Lis, D. Rozkrut, *Analiza inwestycji zagranicznych w Szczecinie i województwie zachodniopomorskim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 450, Prace Katedry Ekonometrii i Statystyki nr 17, 2006, www.pawelbaran.przyw.pl.

²⁰ J. Szlachta, J. Zaleski, *SOM w kontekście Krajowej Strategii...*, op. cit.

w języku angielskim, ze wsparciem Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Atrakcyjność inwestycyjna Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego

Inwestorzy zagraniczni zapytani o ewaluację wybranych aspektów atrakcyjności inwestycyjnej województwa zachodniopomorskiego najwyżej oceniali (oceny *bardzo dobre i dobre*) jego dostępność transportową (połączenia drogowe, kolejowe i lotnicze), stan środowiska naturalnego, poziom bezpieczeństwa powszechnego, zasoby pracy (ilość i jakość), aktywność władz wobec inwestorów (tylko samo ocen *złych*) oraz infrastrukturę społeczną.

Najgorzej zostały ocenione w Zachodniopomorskiem między innymi (ocena *zła*) zachęty inwestycyjne, aktywność władz wobec inwestorów, poziom rozwoju gospodarczego, chłonność rynku, zasoby pracy oraz infrastruktura gospodarcza regionu.

Poszczególne elementy atrakcyjności inwestycyjnej województwa zachodniopomorskiego w opinii zagranicznych inwestorów bezpośrednich otrzymały najwięcej ocen *średnich* (246 odpowiedzi), co stanowiło 41% wszystkich odpowiedzi, następnie *dobrych* (186 odpowiedzi) – 31% odpowiedzi, *złych* 110 (18% odpowiedzi) oraz 59 ocen *bardzo dobrych* (10%)²¹.

Atrakcyjność inwestycyjna Goleniowa i Stargardu oceniana jest znacznie wyżej w porównaniu ze szczecińską, przy czym najlepiej oceniany przez inwestorów zagranicznych jest Stargard Szczeciński. Zachęty inwestycyjne i aktywność władz miejskich wobec inwestorów zagranicznych oceniane w Szczecinie były najniżej (40% i 50% odpowiedzi oceniających te elementy jako *złe*). Nisko oceniano również poziom szczecińskiego rozwoju gospodarczego i chłonność rynku (po prawie 40% odpowiedzi *złych*). Jako *złą* uznano także chłonność stargardzkiego rynku lokalnego (prawie 40% ocen negatywnych).

Inwestorzy zagraniczni zapytani o ocenę *ogólnego klimatu inwestycyjnego* w Zachodniopomorskiem w większości przypadków oceniali go *pozytywnie* (23 firmy, prawie 29% odpowiedzi) oraz *średnio* (22 firmy, ponad 27% odpowiedzi). Za *bardzo pozytywny* uznało go tylko 5% respondentów.

Ogólny klimat inwestycyjny najniżej oceniony został w Szczecinie (ponad 33% odpowiedzi negatywnych). Ponad 66% respondentów oceniało pozytywnie klimat oferowany przez Stargard, a ponad 55% przez Goleniów. Szczecin zyskał jedynie nieco ponad 9% pozytywnych not w tej kategorii. Około 44% respondentów oceniało klimat Stargardu, a 38% Goleniowa jako *średni*. Obie ostatnie lokalizacje nie uzyskały ani jednej negatywnej oceny klimatu inwestycyjnego.

Podsumowanie

Rozwój obszarów metropolitalnych to jeden z najważniejszych czynników służących podnoszeniu rangi i konkurencyjności regionu na arenie krajowej oraz międzynarodowej, mający wpływ na kształtowanie i funkcjonowanie ich wewnętrznej struktury przestrzennej²². Województwo zachodniopomorskie, jako najwolniej rozwijający się obszar naszego kraju, upatrywać powinno szans na przezwycięzenie

²¹ M. Woźniak-Miszewska, *Mezoekonomia...*, op. cit., s. 231-233.

²² *Misja Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego...*, op. cit.

kryzysu między innymi w rozwoju funkcji metropolitalnych swojej stolicy. Zważywszy na sytuację społeczno-gospodarczą, w której się znalazło, szczególnego znaczenia nabiera kapitał w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych, będących nie tylko wsparciem w racjonalizowaniu wykorzystania dostępnych zasobów ludzkich (nowe miejsca pracy, podnoszenie jakości pracowników), ale także nośnikiem nowoczesnych myśli organizacyjnych, marketingowych i produkcyjnych, sprzyjając dyfuzji innowacji do obszaru metropolitalnego i całego regionu zachodniopomorskiego.

W świetle zaprezentowanych wyników badań atrakcyjność inwestycyjna i ogólny klimat inwestycyjny stolicy regionu oceniane są, co zaskakuje, słabiej w porównaniu ze Stargardem i Goleniowem. W Szczecinie inwestorzy zagraniczni nisko oceniali między innymi takie aspekty oferty inwestycyjnej jak aktywność władz wobec inwestorów oraz zachęty inwestycyjne, a więc te czynniki lokalizacji inwestycji, na które władze lokalne mogą wpływać i je ulepszać. Tym bardziej zatem rekomenduje się dążenie do zmiany wizerunku Szczecina na mapie inwestycyjnej Polski z mało przyjaznego inwestorom zagranicznym (na przykład z powodu negatywnego nastawienia urzędników, braku wsparcia w procesach administracyjnych) na aktywną metropolię, profesjonalnie wspierającą inwestorów zarówno zagranicznych jak i krajowych na każdym etapie procesu inwestycyjnego.

Bibliografia

- Benko G., *Geografia technopolii*, PWN, Warszawa 1993, [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004.
- Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z., *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Domański B., *Kapitał zagraniczny w przemyśle Polski. Prawidłowości rozmieszczenia, uwarunkowania i skutki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001, [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004.
- Dziemianowicz W., Jałowiecki B., *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004.
- Gorynia M., *Strategie zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007.
- Hozier J., Doszyń M., Lis Ch., Rozkrut D., *Analiza inwestycji zagranicznych w Szczecinie i województwie zachodniopomorskim*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 450, Prace Katedry Ekonometrii i Statystyki nr 17, 2006, www.pawelbaran.pryv.pl.
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, IBnGR, Gdańsk 2005, [w:] *Atrakcyjność klastrów dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej, SGH, nr 20, Warszawa 2006.
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, IBnGR, Gdańsk 2007.
- Marandon J.C., *Auslandsinvestoren: Räumliche Verleilung und räumliche Auswirkung von ausländischen Industrieansiedlungen in Belgien, Frankreich, Suditalien und in der Bundesrepublik Deutschland*, Ferdinand Schoningh, Paderborn 1983, [w:] W. Dziemianowicz, B. Jałowiecki, *Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich metropoliach*, Scholar, Warszawa 2004.

- Olifirowicz M. (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na świecie i w Polsce: tendencje, determinanty i wpływ na gospodarkę*, Ministerstwo Gospodarki i UNCTAD, Warszawa 2002.
- Ostrowska I., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w EWG*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1988.
- Szlachta J., Zaleski J., *Konferencja w Szczecinie pt.: „SOM w kontekście Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i KPZK oraz zmian polityki spójności UE”*, 11 grudnia 2009 roku, www.som.szczecin.pl [1.03.2013].
- Woźniak-Miszewska M., *Mezoekonomia transgraniczna przedsiębiorstw. Studium bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju regionów ekonomicznych*, Difin, Warszawa 2012.

Dokumenty urzędowe:

- Misja Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, Kierunki działania SSOM na 2011 r.*, Załącznik do Uchwały Walnego Zebrania Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego z siedzibą w Szczecinie, www.som.szczecin.pl [1.03.2013].
- Studium integracji polskiej części pogranicza Polski i Niemiec*, IPPON, 3.3. *Transgraniczny Region Metropolitalny Szczecina – ponadregionalny ośrodek rozwoju*, grudzień 2012, www.bip.lubuskie.pl [1.03.2013].

Magdalena Woźniak-Miszewska

Atrakcyjność inwestycyjna Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego w percepcji bezpośrednich inwestorów zagranicznych

Na podstawie przeprowadzonych badań autorskich artykuł podejmuje problematykę postrzegania atrakcyjności inwestycyjnej i ogólnego klimatu dla inwestycji w opinii funkcjonujących na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) bezpośrednich inwestorów zagranicznych (BIZ). Definiuje podstawowe pojęcia związane z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi oraz atrakcyjnością inwestycyjną obszarów metropolitalnych.

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, obszar metropolitalny

Investment attractiveness of the Szczecin Metropolitan Area in the perception of foreign direct investment

On the basis of the copyright studies, the article undertakes issues regarding perceiving the investment attractiveness and the investment climate in the Szczecin Metropolitan Area (SOM) for the foreign direct investments (FDI). It is defining basic matters of foreign direct investments and investment attractiveness of the metropolitan areas.

Keywords: investment attractiveness, foreign direct investment, metropolitan area

Translated by Magdalena Woźniak-Miszewska